

**Ruperti Abbatiss Tvitiensis, Summi Disertissimi
Theologi, sacris du[n]taxat literis omnia probantis, in XII.
prophetas minores, Commentariorum Libri XXXII**

Rupert <von Deutz>

[Köln], M. D. XXVII.

VD16 B 3835

Cap. X. Petite a domino pluuiam in tempore serotino, [et] dominus faciet
niues [et] pluuiam[m] imbris, dabit eis singulis herbam in agro, quia
simulachra locuta sunt inutile, [et] diuini viderunt ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71859](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71859)

areis, & induces per circulos, eruntq; ex utroq; latere ad portandū. Scdm hanc similitudinē impleti sunt Apli scia utriusq; testamenti, quasi duobus uectibus de lignis Sethin per circulos charitatis ad portandū altare qd ē Christ⁹, cuius uidelicet altaris Apli quā dā cornua fuerūt & sunt, uidelicet phibedo illi fortissimū corā regib⁹ & gētib⁹ testimoniu. Igit replebūt aut phialæ, & q̄si cornua altaris. i. uno eodēq; spū & sciētissimū fiēt, & fortissimū ad portandū. i. euāgelizandū cū cū gētib⁹ Chfm, scdm mysteriū illius altaris manufacti, qd ut portari possēt, cornua eius circulis & uectibus iussa sunt impleri. ¶ Et saluabit eos inq; dñs deus eorū in die illa, ut gregē ppli sui, quia lapides sancti eleuant sup terrā eius. Sēs hic ē. Sicut pastor gregem suū, ita saluabit multitudinē credentiū, & hoc inde, pueniet: quia sicut lapides rotundi facile uolui possunt, & citius mouent scdm uolūtātē eius, q̄ uspiā illos ducere uult, ita illi saluatoris imperiū sequunt, & p infirmitatē quidē carnis teneri, ut ouīū greg, sed p patētē uirtutem duri ut lapides, & p obediētē beneuolentiā semp uolubiles, & ad iussa pagenda curretes. ¶ Quid em̄ bonū eius est, & qd pulchrū eius, nisi frumentū electorū, & uinū germinās uirgines? Hoc ita cū pcedētibus cōtinuari pōt. Dixi, replebunt ut phialæ, & quali cornua altaris, & subaudiendū est bonis dñi pulcherrimis. s. frumētō & uino, quæ uere bona dñi esse sentit, quisquis frumentū & uinū spiritualiter intelligit. Nā frumentū dñi, est uerbū dñi, & uinū dñi est spūs dñi. Sicut frumētō uisibili fames expellitur corporis, & uino nō solū extinguitur sitis, sed & uegetat calor naturalis, ita uerbo dei aia uiuit, & dulcedine spūs sancti prouocatur mens ad amorē dei. Hoc à tpe p̄dicatōis Euangelicæ sic abundāter cōp̄t fieri, ut sicut tpe messis solet apparere plenitudo agri frumētarij. Et sicut in abundātia roris uel imbris tēporanei & serotini, germē aridit orti bene culti, uernāibus ros & cādētibus līnīs, ita p orbē uniuersum passim spectent, & electi sexus uirilis, & uirgines sexus fœminei. Quid aliud beatā trinitatē magis q̄ hoc spectaculū in hoc mūdo delectet? Dicat ergo: Quid em̄ bonum eius est, & qd pulchrū eius, nisi frumētū electorū, & uinū germinās uirgines? Sequitur

Frumentum
uinum spiritus
uiale

CAP. X

I. Cor. 3
Remedium a
domino, contra
incendiu
carnis

Iohan. 6

Prover. 27

¶ Petite a domino pluuiam in tempore serotino, & dominus faciet niues & pluuiam imbris, dabit eis singulis herbam in agro, quia simulachra locuta sunt inuile, & diuini uiderunt mendacium, & somnatores frustra locuti sunt, uane consolabantur. ¶ Optime sciendum est, & enim scire sapientis est: quia bonum hoc & pulchrum, de quo dixit. Quid bonum eius, & quid pulchrum eius est, nisi frumentum electorum & uinum germinans uirgines, bonum (inquam) & pulchrum, hoc folius dei donum est, & propter hoc ab ipso petendum est. Nam de germine uirginitatis, de frumento uerbi dei, qui unq; studiosus fuit, non ignorat: sed experimento didicit, quod de terra carnis nostræ surgere non possit, quous plantet aut riget aliquis, nisi deus incrementum dederit. Qui ergo bonū hoc uel pulchrū ostendit, recte & consiliū suggerit petendi illinc unde potest acquiri. Petite (inquit) a Domino pluuiam in tempore serotino, & dominus faciet niues & pluuiam imbris. Ac si dicat: Vbi desideratur frumentum Domini, & uinum germinis uirginei, ubi consiliū est caritatis uel propositum uirginitatis, ibi sentitur magis incendium carnis aduersus spiritum concupiscentis. Sed nolite deficere, nolite desperare. Petite a Domino, & Dominus dabit niues, & pluuiam imbris. Niues quibus æstum carnis refrigeret ac temperet. Pluuiam imbris, quo terra cordis compluta, proferat herbam frumenti, quo uiuit homo quod confirmat cor hominis. Nam nix interdum significat ut illud beati Iob: Qui timent pruuiam, irruet super eos nix, interdum uero bonum, ut illud de parabolis Salomonis. Sicut frigus niuis in die mensis, ita legatus fidelis ei qui misit eum, animam illius requiescere facit. Petite (ait) a Domino in tempore serotino. Magna & uehemens est huiusmodi exhortatio, & uniuersisq; consilientiam tangit hoc dicto: Quis enim gloriari potest qui huiusmodi niues aut pluuiam petierit, & impetrauerit tempore nimis maturo? Ferē omnis caro prius suo delectatur incendio, quam refrigerium petat a Domino. Ergo quasi non ausus dicere: Petite in tempore maturo, no, petite (inquit) in tempore serotino. Si non mane, petite uel sero. Petite (inquam) & nolite attendere simulachris aut diuinis siue somnatoribus, quia simulachra locuta sunt inuile, & diuini uiderunt mendacium, & somnatores frustra locuti sunt, uane consolabantur. Quid enim dixerunt: O homo qui dicis pulchrum dei esse uinum germinans uirgines, ad quid deus in initio masculum & fœminam creauit? Ad quid mēbra coeundi quibus apta formentur

Vide et

Vide ergo ne dum uirgines existimas uel prædicas bonum & pulchrū esse dei, cōtrarius ex istas cōstitutioni uel decreto dei. Sunt aut̄ pleriq; qui nō audētes, sic obliqui, qm̄ potest eis abundantius responderi. Aliter dicunt & nimis misericorditer blandiunt sibi. Ille uel illa potuit, sanctus ille Apl̄s, aut sancta illa quam deus assumpsit, ualuit profere & custodire germen dei, germen uirginitatis, quia tēpus bonū fuit aut cōplexio frigidioris naturæ uiuit, tps̄ nunc fragilius est, nos d̄ soror aut d̄ frater naturæ sumus imbecillioris, melius est sic & sic face re q̄ uri. Illa potuit, tu uirginitatem custodire uel continens esse non poteris. Nec defuerunt qui dicerent nuptas in illo seculo uirginibus nō imparis fore meriti. Cum hæc uel his similia audieris, scito, quia simulachra sunt, & inutile loquunt, diuini sunt, & mendacium uident, somniores sunt, & frustra loquendo uane consolatur. Idcirco abducti sunt quasi grex affligentur, quia non est eis pastor, Super pastores iratus est furor meus, & super hircos uisitabo, quia uisitauit dominus exercituum gregem suum, domum Iuda, & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello. Idcirco ait, quia somniores sunt, & frustra loquunt, quia diuini sunt & mendaciū uiderūt, quia simulachra, i. deceptores sunt & inutile locuti sunt ad subuertendū bonū dei, qd̄ frumentū electorū est, ad destruendū pulchrū dei, qd̄ est uinū germinans uirgines, idcirco & ipsi, & q̄ consenserūt uane consolantibus eis, idcirco in quā abducti sunt in diuersas uias libidinū, & affligent quasi grex subauditur hircos, quod animal nimis est libidinosum. Nam protinus dicit: & super hircos uisitabo. Ergo quasi grex hircorum, i. bruti & insensati uelut hirci affligentur, subauditur multis & diueris ignominia passionibus. Nā q̄a ueritatem dei in mendaciū cōmutauerūt, qd̄ est diuinorū hirci uisendi & somniorū. Idcirco ait Apl̄s: Tradidit illos deus in desideria cordis eorū in im mūdiā, idcirco tradidit illos deus in passioēs ignominia, idcirco tradidit illos deus in repro bium sensum ut faciāt ea quæ nō conueniūt. Iuxta hūc sensum cū hic dicit: quia nō est eis pastor, pariter subintelligēdū est, nec ipsi sunt pastori, uidelicet illi q̄ dicit: Ego sum pastor ouium: ego sum uia & ueritas, non qd̄ pastore hmoi nō audierint, aut uiam & ueritatē istā nō cognouerint, sed quia cum cognouissent pastore hunc, non sicut pastori obaudierunt, uel sicut Apostolus dicit: Cum cognouissent deum, nō sicut deum glorificauerūt, aut gratias egerūt, imō ueritatē in mendaciū cōmutauerunt. Idcirco sup̄ pastores iratus est furor meus, & super hircos uisitabo, i. & magistros libidinū, quia putidi pastores sunt, & auditores siue imitatores illoꝝ: quia libidinosi hirci sunt, æque iudicabo, qm̄ pprio iam sunt condēnati iudicio, pasto res hircis libidinū uias ostēdendo, hirci pastoribus libeter assentiēdo. Et tēn̄ inde iam in excu sabiles sunt: quia uisitauit dñs exercituum domū Iuda, & posuit eos quasi equū gloriæ suæ in bello. Vocabulo domus Iuda, qd̄ interpretatur cōfessio, cūctos illis cōtrarios significat, qm̄ illi, sicut iā dicitū ē, cū cognouissent deū nō sicut deū glorificauerūt aut gr̄as egerūt, & idcirco passiōibus traditi sunt, & idcirco nō liberātur, quia libimet in ipsis complacent passiōibus, isti autem ecōtra cognoscētes deum sicut deū glorificauerūt, & gr̄as egerūt, unde & domus Iuda, i. dom̄ cōfessiois & laudis dicti sunt. Hmoi gregē suū, gregē nō hircorū, sed ouium, uisita uit dñs exercituum. Quō uisitauit: Posuit eos ait q̄si equū gl̄iæ suæ in bello, i. sicut equū gl̄iosū in bello exultat audacter, & in occursum p̄git armatis, contēnit pauorē, nec cedit gladio, ita isti fortes & cōstātes sunt intus & foris, intus cōtra oēm impetū libidinū, foris contra gla diū p̄secutoris: hinc illi, ut iam dictū est, inexcusabiles sunt, q̄a uidelicet ut illi, ita & isti hoies sunt, caro sunt, & si uoluissent illi, æque ut isti habuissent adiutorē deū. Vñ & p̄tinus sequitur. Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus prælij, ex ipso egreditur om̄is exactor simul. Et erunt quasi fortes, quasi conculcantes lutum uiaꝝ in prælio. Et bel labunt quia dominus cum eis. Et confundentur ascensores equorū, & confortabo domū Iuda, & domū Ioseph saluabo. Bene scdm̄ nomē suū loq̄tur, & cōfitei domus Iuda, bene odorat & sentit, equus gloriæ dñi. Sic dicere, hoc nimis est deū omnipotentē glo rificare & gratias agere. Ex ipso (inq̄) angulus, ex ipso paxillus, ex ipso arcus prælij, ex ipso egreditur ois exactor simul. Quid nā hoc est: Omne bonū ex ipso p̄cedit, Angulus, i. fides, paxillus, i. spes, arcus prælij, i. charitas, extra quā nulla est scia, nulla uirtus præliandi, ex ipso est, ip̄sus donū est. Simul ois exactor, i. ois operator quicūq; ex conscia boni opis iuste audet p̄cedē exigere, ut ille q̄ dixit: Bonū certamen certauī, cursum cōsummaui, fidē seruauī, de

Accēdāt uxo
rati monachi
ac maritæ
Moniales,
grex hircorū
Rom. 1.
Iohā. 10. & 14
Rom. 1
Tit. 3
Domus Iuda
quasi equus
gloriæ in bello
Ex ipso om̄e
bonū nostrū.
z. Timo. 4

COMMENTA RVPER ABBA LIB III

reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quae reddet mihi dominus in illud diem. Omnis (inquam) talis exactor, ex ipso egreditur, ex ipso accepit hoc ipsum quod est operatus, pro quo mercedem, vel coronam exigere meret. Angulum diximus fidei, quia videlicet sicut angulo iunguntur duo parietes edificatio ueniens, ita per unam eandem fidem coniuncta est electio gentium, electioni quae ex Iudaeis est. Paxillum spem, sicut quod lapsus in prona si paxillum firmiter fixum apprehenderit, feliciter subsistit, & tenet atque tenet, ne penitus decidat in ima praecipitum, ita quod uariis tentationibus poterat periclitari, & in barathrum deuenire desperationis, spe subleuatur & ad diuinam pietatis arcem refilit. Arcem praesertim charitatem, quia profecto nihil tam forte contra diabolum, nihil in omni armatura uirtutum tam uale, tam efficacis contra pugnas libidinum, quod est charitas, per quam fides operatur, per quam spes roboratur, & omne animae certamen iam in praesenti quadam mercede remuneratur, dum huius ueri boni suauitate mens bene conscientia quotidie pascitur. Exactorem diximus operarium fidelem, in fide stantem, in spe laborantem, in charitate currentem, & propter hoc mercedem aut coronam a deo fideli debitore exigente. Haec omnia ex ipso sunt, & hoc scire debet electi supradicti, maxime quod pulchrum illud dei genitum, scilicet uirgines: scire (inquam) haec, & respondere debet contra simulachra loquentia inuita, contra diuinos mendacium uidentes, contra somniores frustra loquentes, & uane confolantes, ut supra iam dictum est. Et erunt (ait) quasi fortes, quasi conculescentes lutum uiae in praesidio, & bellabunt, quia dominus cum eis. Quasi fortes (inquit) quasi conculescentes, i. uere fortes, uere conculescentes ut illud. Facti sumus sicut consolati, i. uere consolati. Contra quod fortes, quod conculescentes, fortes contra lutum uiae, conculescentes lutum uiae, siue stercus in medio platearum. Nam mulier fornicaria quasi stercus, ait Sapientia conculescitur in medio platearum. Duo dixit, quasi fortes, quasi conculescentes, ut non prius conculescentes, & deinde fortes, sed prius fortes, & deinde conculescentes. Prius enim ante quod uincant libidines, pugnare oportet ut fortes, & deinde conculescere possunt, utpote uictores, ita ut si uel motu uicem sentiant indignentur, contra quod prius cum labore praesidiabant. Et notandum quia prius tria reddidit, quia dixerat: ex ipso angulus, ex ipso paxillus, & ex ipso arcus praesidii, & nunc dicit: Erunt quasi fortes, erunt quasi conculescentes, & bellabunt, quia dominus cum eis: Ergo fortes in angulo fidei, conculescentes cum paxillo spei, bellantes in arcu praesidii, in fortitudine charitatis. Sed quid opus erit bellare, postquam licuit conculescere? Ad hoc sciendum, quia postquam in semetipso quis uicerit, & conculescuerit lutum uiae, i. stercus libidinum, restat ut pugnet, & pro alijs in arcu praesidii, in fortitudine charitatis, cum feruore zeli boni, arguendo, obsecrando, increpando, maxime illos qui sibi sunt commisit, ut solet fieri, quia dignum est, & ita expedit, ut regimen animarum, non cuiuslibet sed probato & merito committatur libidinum uictori. ¶ Et confundentur autem ascensores equorum, & confortabo domum Iuda, & domum Ioseph saluabo. Manifestum est tam de scripturis quam de exemplis quotidianis, quia elatione mentis sequitur confusio libidinis iusto iudicio dei. Porro elati quo melius atque conuenientius uocabulo denotarentur, quod hoc dictum. Ascensores equorum, tanquam diceret: Humiles illa gloria sequetur, ut conculescet lutum uiae, superbos illa confusio, ut stercorent eodem luto uiae. Quid porro sibi uult quod protinus dicit: Et confortabo domum Iuda, & domum Ioseph saluabo? De domo quidem Iudae, iam supra dictum est, quod ipsi sint confortantes, & deum omnipotentem sicut deum glorificantes, & gratias agentes, & propter hoc ipsum posuerit eos dominus quasi equum gloriae suae in bello, & hoc repetitur hic breui sententia, & confortabo domum Iuda. Sed de Ioseph cur mentionem fecit in praesenti negotio, dicens: & domum Ioseph saluabo? Ad haec sciendum, quia Ioseph inter uictores libidinum notissimus atque nobilissimus est, quia noluit acquiescere dominae suae dicenti: Dormi mecum, cum castius esset, & propter fidem castitatis, falsa circumuentus accusatione carceri mancipatus est. Domum ergo Ioseph cunctos designare illos, qui per castitatem laborant, non dubium est, quod tenus qui haec audiunt & recordantur laborum eiusdem Ioseph, & quomodo de eiusdem laboribus saluauit eum dominus, prouocentur ad imitandum Ioseph, & ab experimento sciunt, quia cunctis, qui pro fide & castitate agonizantur, magna merces parata, grandis honor apud deum repositus est. ¶ Et conuertam eos, quia miserebor eorum, & erunt sicut fuerunt, quando non proieceram eos. Ego enim dominus eorum, & erant iam eorum, & erunt quasi fortes Effraim, & letabitur cor eorum quasi a uino, & filij eorum uidebunt, & letabuntur, & exultabit cor eorum in domino. ¶ Hoc assertionem nostram non inuadet, quod ut nunc ait, & conuertam eos quia miserebor eorum conuersionis, quia conuertentur

Angulus, fides

Paxillum spem

Arcus praesidii, charitas

Exactor, operarius fidelis

Psal. 125

Ecc. 9

Victores libidinum

Ascensores equorum sum superbi

Ioseph insignis uictor libidinum

Gene. 39

IN ZACHARI. PROP. CAP. X. Fo. CCXXVI.

emus, causa alia nulla est, nisi gratuita misericordia, siue misericors & miseratrix gratia. Quod
 deinde subiungit: & erunt sicut fuerunt, qm̄ nō prolecerā eos, quo sensu melius intelligitur, q̄
 ac si dixisset: & erunt sicut prædestinatione habui eos. Nam antequā in Adam & Eua, quos
 emis de paradyso, proiecerat nos, imō & ante q̄ cœlum & terra fieret, eramus apud eum oēs
 ret numero. Et quia non ex semetipsis, sed ex sola fiet gratia liberatoris, recte dicit continuo.
 Ego enim deus eorū, & exaudiam eos. Mox dicendo: & erunt quasi fortes Effraim. Ad fa-
 cram & mysticam nos mittit historiam, ubi Effraim, qui natu erat iunior, benedictione pa-
 tris com mutantis manus, factus est prior: Scio, inquit, fili mi, scio quia hic Manasses primo
 genitus est, sed frater eius iunior, maior illo erit, & semen illius crescet in gentes, constituitq̄
 Effraim ante Manassen. Erunt ergo, ait, quasi fortes Effraim, id ē, præferentur ex gentibus
 credētes, & Iudæis erunt multipliciores atq̄ fortiores sicut Effraim, qui natu erat iunior, pri-
 ori prælatus est, & maior factus quā is qui natu erat prior Manasses. Et lætabitur, ait, cor
 eorum quasi à uino, id est, lætitiā habebunt, non foris, sed intus: nam à seculo persecutio
 nem patientur: sed intus consolatione spiritus sancti replebuntur. Quod deinde dicit: Et fi-
 li eorum uidebunt, & lætabuntur, & exultabit cor eorum in domino. Nos filii mar-
 tyrum, quibus illi certitudi-
 nem fidei Christianæ suo sanguine pepererunt, gloriam illorum uidemus, & lætamur, ui-
 dentes & lætantes ueneramus, & exultat cor nostrum in domino, quia tales apud Christum
 habemus patres & patronos. **S**ibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos,
 & multiplicabo eos sicut antea fuerant multiplicati, et seminabo eos in populis, et
 de longe recordabuntur mei, & uiuent cum filiis suis. **M**agis ac magis inculcat ac
 replicat, quod non meriti ipsorum, sed gratiæ lux sint omnia quæcunque illis dicuntur,
 uel dici possunt gloriosa. Quid enim est sibilabo eis, nisi occulta inspiratione traham illos,
 quæ est quasi sibilus auræ tenuis: Ergo sibilabo eis, nisi occulta inspiratione traham illos,
 terit, de meo spiritu erit: & congregabo illos, scilicet eodem spiritu meo, in unitatē fidei quæ
 redemi eos, quia idcirco mortuus sum, idcirco (ut ait Euāgelista) mori me oportebat, ut eos,
 qui dispersi erant, filios Dei congregentur in unum. Et multiplicabo eos, sicut ante fuerunt
 multiplicati, id est, non alij neq̄ pauciores credent, & conuertentur, quā fuerunt ante omnia
 secula præciti & prædestinati. Quomodo uel quali incremento domine multiplicabis eos?
 Et seminabo, ait, eos in populis, & de longe recordabuntur mei. Hic illud occurrit, quod ipse
 in Euangelio de semetipso dicit: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit,
 ipsum solum manet. Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Nam principaliter
 ipse quidem erat granum mortificandum & uiuificandum, mortificandum infidelitate Iu-
 dæorum, uiuificandum fide populorum, sed secundarie singuli quicq̄ sanctorum, uel mar-
 tyrum grana frumenti fuerunt & sunt. Vnde superius dictum est, bonum & pulchrum dei
 esse frumentum electorum. Cum ergo in modum frumenti sanctificauerint sancti, ita ut
 per uerbum doctoris unius multi eruditi sint, & per passionem unius martyris per æpe mul-
 ti occasionem credendi acceperint, qui à Deo longe erant remoti, nōne satis liquet, quā-
 ueraciter prophético præconio dixerit hic, & seminabo eos in populis, & de longe recorda-
 buntur mei, & uiuent cum filiis suis, subauditur, qui labore ipsorum Deo acquisiti & saluti
 æternæ sunt nati. **E**t reuertentur & reducam eos de terra Ægypti, & de Assyrijs
 congregabo eos, & ad terram Balaad, & Libani adducam eos, & non inuenietur
 eis locus. **A**egyptum hunc mundum, Assur diabolum, & Assyrios dæmones, in scriptu-
 ris significare notū est. Hinc apud Esaiā dñs dicit: In Ægyptū descendit ppls meus in prin-
 cipio, ut colonus esset ibi, & Assur absq̄ ulla causa calūniatus est eū. Et est sensus: Sicut in istā
 locale Ægyptū descenderūt filij Iacob, & ibi multiplicati genuerūt subseruitio, & quasi in
 Ergastulo: & deinde carneus Assur, Sennacherib, & multitudo eius, & Salmanasar itidem
 rex Assur calūniatus est, & captiuū duxit eū sine causa quia nihil cōtra eū fecerat, ita in prin-
 cipio quando non erant, nisi duo in paradyso, masculus & femina, Adam & Eua, descen-
 dit in illis duobus omnis electorum, & ad uitam prædestinatorum populus in tenebras huius
 seculi, ubi deus neq̄ lumen non uidet, & diabolus sub tributū mortis redegit eū, inuidēs illi,
 & odio

Prædestinat
ante mūdicre
ationem.

Gene. 12.

Nos filii mar-
tyrum & san-
ctorum

Sibilabo eis.
3. Regū. 19.

Iohan. 11.

Iohā. 12.
Granum fru-
menti.

Esaie. 12
Ægyptus, p
hoc mundo
ponitur
Exodi. 1
4. Reg. 19
Ibidem. 17

& odio habens absque ulla causa, quia uidelicet hō diabolum de celo ruere non fecerat
 ¶ Porro terra Galaad & Libani terra est pmissio, interpretaturq; Galaad acerus testimo-
 niū, Libanus autē candidatio, quibus nominibus martyres. i. testes, & oēs candidæ confessio-
 nis sanctos significare perspicuū est. Igitur reuertent ait: Et reducam eos de terra Aegypti,
 & de Assyrīs congregabo eos, & ad terrā Galaad, & Libani adducam eos, & non inueniet
 eis locus. i. ad me conuertent, sicut scriptū est: Reminiscet & conuertentur ad dñm omnes
 fines terræ, & ego de præsentī seculo nequam ereptos, de potestate malignorū spirituum li-
 beratos, cōgregabo eos, subauditur in unum (sicut Euangelista dicit) ut filios dei, qui dispe-
 serant, congregaret in unum, & adducam eos ad terram uiuētium, quæ terra est Galaad &
 Libani. i. martyrum & omnium sanctorū, & tanta erit multitudo eorū, ut æstimatione huma-
 na non possit inuenire, quis uel quantus sit locus, qui sufficere queat illis ad habitandum.
Et transibit in maris freto, & percutiet in mari fluctus. Et confundentur omnia
profunda fluminis, & humiliabitur superbia Assur, & sceptrum Aegypti recedet.
Confortabo eos in domino, & in nomine eius ambulabunt dicit dominus. Ad
 huc detinet in cōtemplatōe mysterij quo miserat nos, dicendo: Et reducā eos de terra Aegy-
 pti. Nō obscura sed notissima est paruulis quoq; ecclesiæ filijs, illa spiritualis intelligētia, qd
 sicut Israhel de Aegypto per mare rubrū, merso Pharaone cum curribus & equitibus eius,
 ascēdit ad possidendā terrā, quā dñs illi dare decreuerat, quod & fecit: ita electorū uniuersa
 tas, de præsentī seculo ascendēs, nō aliter q̄ per sacramentū baptismi ad illā terrā uiuentū po-
 uenit: dimerso. i. abnegato diabolo, & uniuersis pompis eius, in uirtute eius sacramēti. Cō-
 ergo dicit: Et trāsibit in maris freto, subauditur dñs, & percutiet in mari fluctus, & cōfundent oīa
 pfunda fluminis, & humiliabitur Assur supbia, & sceptrū Aegypti recedet. Pulchre cōcipi-
 dit quasi narrationē propheticā, narrationē opē: misericordiæ & miseratōis, quā sic incepta
 rat tu quoq; in sanguine testamenti tui emisisti uinctos tuos de lacu in q̄ nō est aqua. Nam &
 transibit in maris freto, & percutiet in mari fluctus, qd aliud est nisi & perficiet illud, quod in
 diuisione maris rubri significabat, quādo uirgā suā iubente dño Moyses eleuauit sup maris
 fluctus, & recessit sceptrū Aegypti, subauditur percussum uirga Moysi, nec potuit filios Isra-
 hel persequi: Plura hinc dici poterant, nisi quia sicut iam dictū est, fere omnibus notum est illi
 us facti mysterium, & qui nota diutius tractat, affert legēti fastidiū, ergo cætera psequamur
Aperi Libane portas tuas, & comedat ignis cedros tuos. Ulula abies, quia cecidit
cedrus, quoniam magnifici vastati sunt. Ululate quercus Basan, quia succi-
sus est saltus munitus. Glos ululatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorū.
Glos rugitus leonum, quoniam vastata est superbia Jordanis. In ueritate uig-
 dñi (ait Psalmista) misericordia & ueritas. Item: Misericordiā & iudiciū cantabo tibi dñe. Se-
 cundū hæc duo hic locus prophetiæ diuidit. Nam ab eo qd ait lōge superius: & factū est uer-
 bum dñi ad me dicēs: Ieiuniū quarti & ieiuniū quinti, & cætera usq; ad id, qd nūc dicitur: Aperi
 Libane portas tuas, cū cetera ferē pmissa misericordiæ fuerūt, q̄ nūc ope impleta sunt, & ab eo
 qd dicit: Aperi Libane portas tuas, usq; ad id qd lōge inferius loquitur: brachiū eius ariditate
 siccabit, & oculus eius dexter tenebescēs obscurabit, cū cetera hæc terribilia ueritatis edicta, in
 sti q; iudicij documēta sunt. Quantū dulcedinis, quantū suauitatis atq; iocūditatis illic est in
 hoc dicto: Exulta satis filia Sion, iubila filia Hierlm. Et ecōtra quantū hic amaritudinis, quā
 tum acerbitatis & calamitatis eorū, quibus dicit: Aperi Libane portas tuas, & comedat ignis ce-
 cedros tuos, ulula abies, ululate quercus Basan. Ergo sicut hætenus misericordiā in illis, q̄
 crediderūt uel credūt, ita ex his q̄ sequunt iustū cōsideremus iudiciū sup illos, q̄ non crediderūt.
 Aperi (inqt) Libane portas tuas. Libanus q̄ mōte terra illa, nihil habuit uel habet excubi-
 tius, templū p̄senti loco significat, q̄ gēs illa nihil habet augustius. Aperi. i. claudere Roma-
 nis uel hostibus obserare nō ualeas, sed ingrediant secreta tua, & comedat ignis cedros tuos. i.
 tabulas cedrinās, tabulas deauratas. Puto ip̄m Libanū, hoc est, templū ppheticæ uocis ser-
 fisse imperiū, qm̄ ut Iosephus quoq; testat, imminente excidio portæ eius aperta: sunt absq;
 manu hoīm, Oriētalis (inqt) porta interioris tēpli, cū esset ænea atq; grauissima, & post me in
 die uix à uiginti hoibus clauderet, ferisq; ferro iunctis obseraret, pestulosq; altos haberet in
 faxeū limē demissos, uno p̄petuo lapide fabricatū, uisa est noctis hora sexta ip̄ote patere.
 His autē

Terra pmissio-
tionis.

Pfal. 27.

Iohā. 11

Marc. typus
baptismi

Supra. 9

Exo. 14.

CAP. XI

Pfal. 24

Pfal. 100

Supra. 8

Supra. 9

Iudicium dei
in reprobos.

Libanus pro
templo ponit

Iosephus de bel
lo Iuda. lib. 7
cap. 17.